

Handreiking versnelling Zon op Dak

Versie 16 juli 2020

Zonnepanelen kan je als gemeente niet verplichten bij dakeigenaren. In toenemende mate zien we wel de wens bij gemeenten om zon op daken of parkeerterreinen te stimuleren. Er zijn verschillende voorbeelden te vinden van stimulerende aanpakken bij gemeenten. Voor een succesvolle aanpak is oog nodig voor de werkwijzen van de bedrijven werkzaam in de zonne-energie branche. Holland Solar hoopt met deze handreiking te laten zien welke aanpakken werken in de ogen van dat bedrijfsleven.

Deze handreiking is bedoeld als inspiratie voor gemeenteambtenaren verantwoordelijk voor het vormgeven van energie- en klimaatbeleid, de regionale energiestrategie, volkshuisvesting en/of economisch beleid.

We zien dit als een levend document. Om deze handreiking zo goed mogelijk te laten aansluiten bij lezers wordt feedback zeer gewaardeerd. Holland Solar zal ook een handreiking over zonnewarmte toepassingen maken passend binnen de planvorming van de warmtetransitie.

Feedback en vragen kunnen verstuurd worden naar nold.jaeger@hollandsolar.nl.

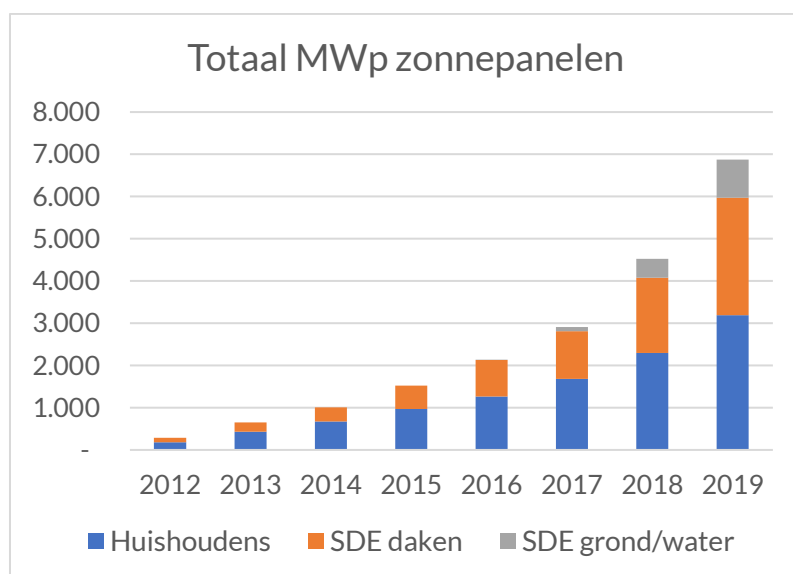
Inhoud

I. Inleiding	3
II. Eigen daken eerst	4
A. Verduurzaam zelf met zonnepanelen	4
B. Stel daken ter beschikking aan anderen	5
C. Neem stroom af via langjarige <i>Power Purchasing Agreement's</i> (PPA)	5
III. Maatschappelijke organisaties, woningeigenaren, MKB en andere 'kleinverbruikers'	6
A. Ondersteun maatschappelijke organisaties bij het kiezen voor zon-PV op daken	6
B. Stimuleer scholen om te kiezen voor zon op dak	7
C. Stimuleer woningcorporaties om te kiezen voor zon op dak	8
D. Nieuwbouwdaken vol zon-PV	9
E. Stimuleer bestaande gebouwen vol met zon-PV	10
F. Stimuleer mkb'ers om te kiezen voor zon op dak	11
IV. Zonnepanelen ontzorging	12
V. Belangrijke randvoorwaarden voor het stimuleren van zon op dak.....	13
A. Ontwikkel lokaal werkgelegenheid, bestaand en nieuw	13
B. Heldere regels voor beschermde dorp- en stadsgezichten en monumenten	13
C. Regel acceptatie van zonnepanelen bij de milieustraat in overeenstemming met regelgeving	14
D. Ontheffingen, groene leges of vrijstellingen voor solar.....	15

I. Inleiding

Zonnestroom (ook vaak zon-PV genoemd) moet de komende jaren een groot deel van de Nederlandse energiemix gaan uit maken. Op basis van de concept RESsen zal er bijna 30 TWh opgewekt worden in 2030 door zonnepanelen bij huishoudens, bedrijven en door zonneparken. Dat is ongeveer een kwart van de elektriciteitsvraag. Ongeveer 20 TWh, zo maken we op uit de concept RESsen, zal op het dak ontwikkeld moeten worden. Alle leveranciers, installateurs en projectontwikkelaars in de zon-PV branche zijn hard aan het werk om dit mogelijk te maken.

Een van de grote uitdagingen voor het behalen van deze doelstelling is om zon-PV zo in te richten dat deze kan blijven rekenen op het grote maatschappelijke draagvlak. Daken zijn hiervoor een uitermate geschikte mogelijkheid; zonnestroom op daken (ook wel ‘zon op dak’) is (vaak) nauwelijks zichtbaar en zijn dicht bij het energiegebruik gesitueerd. Daarnaast nemen deze installaties geen extra gebouwde ruimte in beslag en is er nog volop ruimte op de daken. Kortom, daken vormen een logische plek voor zonnepanelen. Onderstaande figuur laat zien dat dit ook al gebeurt.

Figuur 1: locatie zon-PV in Nederland

Hoewel er veel interesse is, loopt het ontwikkelen van zonnestroom systemen op daken in de praktijk veelal tegen complexe obstakels aan. Niet alleen veel daken kunnen het gewicht niet dragen, ook zijn veel gebouweigenaren die niet geïnteresseerd zijn en ook is er veel “gedoe” op te lossen, zoals onverwacht complexe overeenkomsten en vraagstukken rond verzekeringen. Daarnaast biedt de SDE+ /SDE++ ook lang niet altijd voldoende stimulering voor zon op dak.

Gemeentes hebben ten opzichte van zon op dak maar een beperkte bevoegdheid, terwijl zij wel aan de lat staan om de RES-doelstellingen in omgevingsbeleid vorm te geven. Zij kunnen inspireren en faciliteren als het gaat om activiteiten die niet vergunningplichtig zijn, zoals het

zelf plaatsen van zonnepanelen op daken – “de wortel”. Daarnaast zijn er beperkte mogelijkheden om zon op dak af te dwingen – “de stok”.

Deze handreiking is geschreven vanuit het “zon bedrijfsleven” met het doel om gemeentes te inspireren de mogelijkheden, kansen en de uitgangspunten voor het stimuleren en faciliteren van zon op dak te zien. Deze handreiking is verdeeld in verschillende hoofdstukken die ingaan op verschillende mogelijkheden, verschillende type daken en doelgroepen.

II. Eigen daken eerst

Het Rijk en de EU hebben aangegeven dat de overheid een voorbeeldrol heeft in de energietransitie. Om deze reden zijn onder andere de eisen van Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) die gelden voor nieuwbouw ook eerder ingegaan voor de overheid dan voor particulieren. Ook voor bestaande gebouwen geldt dat de overheid een voortrekkersrol dient te nemen om haar eigen vastgoed, en ander maatschappelijk vastgoed, zo snel mogelijk te verduurzamen. Zon op dak is een snelle oplossing voor deze verduurzamingslag. Dit hoofdstuk gaat in op de mogelijkheden die gemeentes hebben om op hun eigen vastgoed zon op dak te realiseren.

A. Verduurzaam zelf met zonnepanelen

Toelichting

Als gemeente is het van groot belang om het goede voorbeeld te geven. Al helemaal wanneer er van inwoners en ondernemers in de gemeente gevraagd wordt voor zon op dak te kiezen. Dit kan met zon op dak oplossingen op haar eigen daken.

Acties

1. Breng in kaart wat het dak- en carport-potentieel van het gemeentelijk vastgoed is en houd dit periodiek bij. Als vuistregel wordt vaak gehanteerd dat de helft van het totale dakoppervlak in potentie geschikt is voor zonne-energie. Stel op basis van deze inventarisatie een investeringsplan op. Neem daarin mee hoe lucratievere daken (vaak de grotere dakoppervlaktes) in de investeringen voor de minder lucratieve daken kunnen voorzien. Dit kan bijvoorbeeld door de opbrengsten van grotere daken te gebruiken om de kleine daken te voorzien van zonnestroom installaties.
2. Gebruik de eigen daken als het uithangbord van de gemeente. Toon verschillende toepassingen van zon op dak en verschillende manieren waarop oplossingen gefinancierd kunnen worden.

Do's

- Kies bij nieuwbouw altijd voor zon op dak.
- Communiceer veel in de lokale media over de nieuwe zon op dak toepassingen die de gemeente helpen duurzamer te werken.
- Neem burgers mee in de verduurzamingsstrategie van het gemeentelijke vastgoed. Bijvoorbeeld door lokale energiecoöperaties te verwelkomen zon op gemeentedaken te ontwikkelen met dakhuur. Bereid dit contractueel voor met betrokken afdelingen.

Don'ts

- Energiecoöperaties van het kastje naar de muur laten lopen. Probeer hindernissen tussen afdelingen (o.a. (duurzaamheid, vastgoed, juridisch, welzijn en sport) te beperken.
- De kleinere daken links laten liggen en maar een enkel groot dak voorzien van zonnepanelen. Meerdere daken met zonnepanelen heeft communicatief gezien meer effect.

B. Stel daken ter beschikking aan anderen

Toelichting

Het zal voorkomen dat de gemeente zelf geen interesse heeft in het opvullen van al haar daken met zon-PV. Misschien zijn de eigen doelstellingen al gehaald of worden de projecten niet als kansrijk beoordeeld. Stel juist ook deze daken ter beschikking aan derden zoals coöperatieve of commerciële ontwikkelaars. Dit kan door middel van *lease*-oplossingen of dakverhuur in combinatie met het verlenen van een opstalrecht (waarvoor retributie ontvangen kan worden).

Acties

1. Biedt daken gebundeld aan ter realisatie voor de markt. Dit kan ook via een tender waarin eisen aan ontwikkelaars opgenomen kunnen worden.
2. Benader actief lokale energiecoöperaties met de vraag of zij gebruik willen maken van de gemeentelijke daken.

Do's

- Sluit aan bij organisaties en bedrijven met duurzaamheidsambities maar die de dak capaciteit missen om middels zon op dak een bijdrage te laten leveren aan deze doelstellingen.

C. Neem stroom af via langjarige *Power Purchasing Agreement's* (PPA) van ontwikkelaars op grote daken en neem dit op in het inkoopbeleid.

Toelichting

Grotere dak-projecten zijn gebaat bij een zekere afzet met een zekere prijs. Dat kan geregeld worden via een PPA met een gemeente. De producent levert dan groene stroom aan de gemeente, maar ook voor de ontwikkelaars (commercieel of coöperaties) hebben hier baat bij

omdat zij een vaste inkomensbron hebben. Hierdoor wordt het gemakkelijker voor hen om de nodige financiering aan te trekken voor het project.

Acties

1. *Power Purchasing Agreement's* van 16-20 jaar kunnen gestimuleerd worden door overheden in hun rol als duurzame inkoper. Hierbij zou afgeweken moeten worden van gebruikelijke 4-jaarlijkse wissel van energieleveranciers. Rijkswaterstaat doet dit bijvoorbeeld op de 2^e Maasvlakte.
2. Ga met de ontwikkelaars van grote zon op dak-projecten in gesprek over de voorwaarden in *power purchasing agreements* die zij nodig hebben om projecten tegen een betere prijs te realiseren.

Do's

- Blijf de overheidsrol als aanbestedende dienst in de gaten houden, meedenken mag – concurrentievervalsing niet, het afsluiten van energiecontracten is immers (in meeste gevallen) een aanbestedingsplichtige opdracht.
- De gebruikelijke methode voor het inkopen van groene stroom is het inkopen van Garanties van Oorsprong (GVOs). Ga in gesprek met collega's over andere mogelijkheden die lokale opwek stimuleren en het dus mogelijk maken om te vergroenen zonder per se GVOs in te kopen.

III. Maatschappelijke organisaties, woningeigenaren, MKB en andere 'kleinverbruikers'

In het Nationale Klimaatakkoord staat dat we hebben afgesproken om 7 TWh in 2030 op te wekken met zon-PV bij kleinverbruikers, zoals particuliere woningeigenaren. Kleinverbruikers is een technische term die inhoudt dat de gebruiker van de energie een aansluiting heeft van maximaal 3x80 ampère. Daar vallen ook kleinere bedrijven en scholen onder. De totale bijdrage die kleinverbruikers aan de energietransitie kunnen leveren kan verhoogd worden wanneer gemeentes hen hiermee helpen. Voor de kleinverbruikers levert zonnestroom een verlaging van de energierekening op. De terugverdientijd voor een gemiddeld zon op dak systeem ligt rond de zeven jaren, terwijl de levensduur van een gemiddeld zon op dak systeem 20 tot 30 jaar is. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland heeft ook een zeer nuttige [website gelanceerd rond zon op maatschappelijk vastgoed](#) (scholen, musea, sportfaciliteiten en gemeentelijke gebouwen).

A. Ondersteun maatschappelijke organisaties bij het kiezen voor zon-PV op daken

Toelichting

De gemeente heeft van nature een sterke band met de verschillende maatschappelijke instellingen die actief zijn binnen haar gemeentegrenzen. Deze band kan goed van pas komen om deze maatschappelijke organisaties aan te moedigen om zon op dak te realiseren.

Acties

1. Zorg dat de eigen informatievoorziening met betrekking tot stimuleringsmaatregelen en regelgeving duidelijk en vindbaar is.
2. Ga met de organisaties in gesprek over de mogelijkheden voor zon op dak. Maatschappelijke organisaties hebben vaak vanuit hun doelstellingen ook de overtuiging dat zij een bijdrage moeten kunnen leveren aan de energietransitie, maar vinden het aanschaffen van zonnepanelen vaak moeilijk. Let wel op de vaak beperktere investeringsmogelijkheden die deze organisaties hebben.
3. Wijs op de mogelijkheden van *lease-oplossingen* en het ter beschikkingstellen van daken aan derden, als zelf investeren voor deze organisaties geen optie is.
4. Toon deze organisaties dat het ook mogelijk is om zon op carport te realiseren, veel sportclubs en culturele instellingen hebben grote parkeerplaatsen. Deze zouden goed ingericht kunnen worden met zon op carport installaties.

Do's

- Benader kleine organisaties als collectief (bijvoorbeeld alle sportclubs, of alle theaters) om de groep als geheel aan te zetten tot het realiseren van zon op dak. Vaak zijn de individuele organisaties te klein om dergelijke projecten aan te pakken. In gezamenlijkheid kunnen zij wel tot een goede invulling van zon-PV op daken en carports komen.
- Controleer of er bij een subsidierelatie beperkende voorwaarden zijn bij uitgaves van de organisaties en los eventuele hobbels op.

Don'ts

- Leg maatschappelijke organisaties niet op om zon op dak te realiseren. Dit zou in het bijzonder kunnen leiden tot een afbraak van de maatschappelijke steun voor de energietransitie.

B. Stimuleer scholen om te kiezen voor zon op dak

Toelichting

Scholen zijn unieke gebouwen omdat zij vaak relatief grote dakoppervlaktes hebben; een mooie kans voor het plaatsen van zon-PV installaties. Toch hebben scholen vaak niet genoeg investeringsruimte om gebruik te maken van deze kans. Daarnaast hebben zij een gebrek aan tijd om naast de primaire taken zich ook bezig te houden met verduurzamingsinitiatieven. Daar komt bij dat de juridische situatie van schoolgebouwen soms gecompliceerder is dan bij andere gebouwen omdat er sprake is van een juridisch- (het schoolbestuur) en economisch eigenaarschap (de gemeente). Dit zorgt ervoor dat het zo belangrijk is dat gemeentes actief hun scholen ondersteunen in het ontwikkelen van zon op dak.

Acties

1. Begeleid een aantal scholen als pilotproject. Deze pilots kunnen daarna als voorbeeld voor de andere scholen in de gemeente dienen. Hierbij kan ondersteuning ingehuurd worden, er zijn verschillende aanbieders die hierin gespecialiseerd zijn.
2. Ontwikkel en/of faciliteer een educatieprogramma 'Zon op School', verbind de wereld van het onderwijs met die van duurzaamheid.
3. Voor schoolbesturen die geen leningen aan willen gaan kan er geïnventariseerd worden of de verrekening van de kosten voor de zon op dak systemen ook via de energierekening zou kunnen lopen. Andere mogelijkheden zijn lease oplossingen of het ontwikkelen van een project met een energiecoöperatie.

Do's

- Tracht bij de pilotprojecten scholen te kiezen die van elkaar verschillen in bouwstijl (hoogbouw/laagbouw, oude/nieuwe gebouwen).
- Communiceer nieuwe, interessante en leuke projecten (waaronder de educatieprogramma's) actief in de lokale pers.
- Kijk of er mogelijkheden zijn om, in overleg met de netbeheerder, de opwek op scholen aan te sluiten op faciliteiten die met name in de zomermaanden veel gebruikt worden en daardoor in deze periode, dat de school zelf dicht is, juist extra stroom verbruiken: voorbeelden hiervan zijn zwembaden en sportclubs.

C. Stimuleer woningcorporaties om te kiezen voor zon op dak

Toelichting

Woningcorporaties hebben een bijzondere plaats in de gemeente, het is daarom goed om concrete afspraken te maken met corporaties over zon op dak doelstellingen. Het Rijk heeft met het overkoepelende orgaan van de woningcorporaties, Aedes, afspraken gemaakt om tot een energie-neutrale woningvoorraad in 2050 te komen. Gemeentes kunnen corporaties helpen deze doelstellingen te behalen door middel van de onderstaande acties.

Acties

1. Verken financieringsmethodes waarbij geen inleg van de huurders wordt gevraagd; Rijkssubsidies zoals bijvoorbeeld de Regeling Verhuurdersheffing Verduurzaming, de SEEH, de ISDE en de SDE++ kunnen aangesproken worden.
2. Kom met een gezamenlijk plan van aanpak voor het zon op dak *proof* maken van de portefeuille van de woningcorporatie en wat de corporatie hier van de gemeente voor nodig heeft.
3. Wijs corporaties op de energieprestatievergoeding wanneer zij woningen renoveren tot nul-op-de-meter woning, op deze manier kunnen zij de woonlasten gelijk houden.
4. Bespreek met collega's volkshuisvesting de mogelijkheid om afspraken op te nemen in de prestatieafspraken.

Do's

- Veel woningcorporaties staan onder grote druk om in een korte tijd veel woningen te bouwen. Deze bouwopgave is een kans voor de totstandkoming van zon op dak, maar dit vraagt wel om een meedenkende houding van de gemeente.
- De sociaaleconomische positie van veel huurders vormt een uitdaging voor de financiering van zon op dak door woningcorporaties. Houdt als gemeente voor ogen dat het stimuleren van zon op dak ook een mogelijkheid is om de energiekosten van huurders laag te houden.

D. Nieuwbouwdaken vol zon-PV

Toelichting

De Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC) die tot 2021 geldt voor nieuwe gebouwen heeft onbedoeld het effect gehad dat veel projectontwikkelaars van nieuwe gebouwen slechts enkele panelen installeerden, terwijl de rest van het dakoppervlakte ongebruikt bleef.

De nieuwe BENG-eisen die de EPC vanaf 2021 gaan vervangen zal hier geen verbetering in brengen want zonnepanelen krijgen in de rekensystematiek minder voordelen. De BENG-eisen verplichten ook niet tot het gebruiken van het dak voor zonne-energie of het geschikt maken van daken voor latere aanleg van zonnepanelen. Dit is een potentieel dat benut kan worden. Volle nieuwbouwdaken uitlokken via aanvullende eisen kan nationaal leiden tot een extra 2 TWh opwek in 2030.

Acties

1. Maak nieuwe gebouweigenaren ervan bewust dat zij ervoor kunnen kiezen om beter gebruik te maken van de mogelijkheden van zon-PV systemen. Het staat kopers van deze gebouwen namelijk vrij zelf binnen een jaar na oplevering aan de BENG-eisen te voldoen. Gebouweigenaren kunnen er dus wel voor kiezen volledig gebruik te maken van het volle dak-potentieel.
2. Stel eisen zodat nieuwbouw zo gebouwd wordt dat ze tenminste *solar prepared* is door een gunstige dakligging, elektrotechnisch en ruimtelijk voorbereid en met een dakconstructie die het gewicht van de panelen aankan.
3. Maak prestatieafspraken met de ontwikkelaars van nieuwbouw over het te installeren aantal zon-PV systemen.
4. "*If all else fails*": maak dan inspanningsafspraken met de projectontwikkelaars over het openstaan voor zonne-initiatieven van derden op het toekomstig dak.
5. Neem 'zongericht verkavelen' op als eis in de ruimtelijke ordening van de gemeente.

Do's

- Holland Solar lobbyt voor het verruimen van de mogelijkheden om zon op dak verplicht te stellen. Holland Solar kan altijd de input van gemeentes gebruiken voor deze lobby.

E. Stimuleer bestaande gebouwen vol met zon-PV

Toelichting

De bestaande gebouwde omgeving blijft vaker achter bij verduurzaming omdat deze maatregelen minder gemakkelijk te realiseren zijn. Toch is dit de grootste groep gebouwen, en zal ook deze groep op korte termijn verduurzaamd moeten worden. Een goed moment voor het inzetten op verduurzaming is één jaar nadat de woning van eigenaar is gewisseld; dan zijn de 'primaire' aanpassingen aan de woningen voltooid en overwegen nieuwe eigenaren vaak de installatie van zon-PV. Echter, particulieren missen vaak de kennis over de mogelijkheden van zon op dak. Daarnaast mist een deel van de woningeigenaren het investeringsvermogen om deze systemen te laten installeren.

Acties

1. Zorg dat het gemeentelijk energieloket wordt gecontinueerd. De toegankelijkheid van dit loket is essentieel voor burgers die zon-PV systemen overwegen.
2. Organiseer wijkbijeenkomsten die duidelijkheid geeft over de kansen van zon op dak.
3. Ontzorg particulieren door het aanbieden van een volledige dak-scan (kosten, terugverdiendtijd, netverzwaring ed.) door een erkend installateur.
4. Het proces om te komen tot zon op dak bij VvE's wordt vaak als gecompliceerd gezien. Het energieloket voor VvE's kan hierbij uitkomst bieden. Benader actief de grote VvE's in de gemeente om met hen de (juridische) mogelijkheden voor zon op dak door te spreken.
5. Faciliteer groepen bewoners die zichzelf willen verenigen om in gezamenlijkheid duurzame energie op te wekken.

Do's

- Het heeft meer zin om tegelijkertijd op meerdere wijken in te zetten dan een 'wijk-voor-wijk' aanpak te gebruiken. De grootste uithangborden voor zon op dak zijn de buurtbewoners die deze systemen al geïnstalleerd hebben; dit zorgt vaak voor een golfbeweging.
- Het faciliteren van wijkinitiatieven voor de collectieve opwekking van duurzame-energie kan door het delen van kennis en kunde die de gemeente heeft een grote impuls krijgen.

Don'ts

- Let op dat je als gemeente een overheidsrol houdt. Organiseer dus geen collectieve inkoopacties waarbij één aanbieder wordt geselecteerd en installateurs uit de eigen regio buitenspel worden gezet. Mocht de gemeente toch besluiten een collectieve inkoopactie te willen organiseren, dan is het goed om gezamenlijk met regionale installateurs tot een plan van aanpak te komen. Op deze manier kan er een grotere mate van concurrentie worden bewerkstelligd en geeft dit tegelijkertijd een impuls aan de regionale economie.

F. Stimuleer Mkb'ers om te kiezen voor zon op dak

Toelichting

Het MKB kiest nog weinig voor zon-PV. Vaak is de Mkb'er namelijk huurder en niet de eigenaar van het pand. Daarnaast richt de Mkb'er zich vanzelfsprekend op de kerntaken van het bedrijf. Echter, hebben of huren Mkb'ers vaak grotere dakoppervlaktes in vergelijking met woningen. Hierdoor is het potentieel voor het opwekken van duurzame energie op deze daken dus hoog.

Acties

1. Maak als gemeente een duidelijk onderscheid tussen de pandeigenaar en de huurder. Benader beiden in gezamenlijkheid om zon op dak op deze panden te realiseren.
2. Voorzie in een neutrale informatievoorziening via het energieloket. Dit loket maakt duidelijk wat de mogelijkheden en opbrengsten zijn van zonnepanelen en begeleidt de vervolgstappen in de realisatie van dergelijke systemen. Er komt eind 2020 een speciale zonnepanelen en kleine windmolen subsidie gericht op het MKB. Houdt de RVO website hiervoor in de gaten.
3. Bied energiescans aan die niet alleen kijken naar het dakpotentieel, maar ook een constructiescan bevatten. Deze scans zouden ook (deels) gesubsidieerd kunnen worden. Dit kan goed in combinatie met de informatieplicht energiebesparing.
4. Bied ondersteuning bij gezamenlijke acties zoals het oprichten van collectieve activiteiten (bijvoorbeeld het uitwisselen en/of combineren van zon-PV en zonnewarmte systemen).
5. Kom met grotere bedrijven en de eigenaren van deze gebouwen tot een inspanningsverplichting om zon op dak te realiseren. Als zij dit zelf niet kunnen financieren, kunnen deze bedrijven er misschien van overtuigd worden hun dak ter beschikking te stellen aan derden die wel zon op dak installaties zouden willen realiseren (zie: **hoofdstuk IV: Zonnepanelen voor Derden**). De Minister van Economische Zaken en Klimaat heeft aangekondigd dat er meer mogelijkheden gaan komen tot het verplichten van zon op dak via zogenaamde maatwerkvoorschriften in de BBL. Kijk samen met de omgevingsdienst naar deze nieuwe mogelijkheid.
6. Wijs mkb'ers (met name die met grote parkeerplaatsen zoals bouwmarkten, sportfaciliteiten en evenemententerreinen) erop dat parkeerplaatsen goed te gebruiken zijn voor zon-PV installaties. Dit kan goed gecombineerd worden met laadpalen voor elektrische auto's waardoor mkb'er onder andere minder kwijt zijn aan de reisvergoedingen van hun werknemers. Zon op carports gaan net als zon op dak installaties tussen de ruim 20 en 25 jaar mee.

Do's

- Sluit aan bij eigen wensen, toekomstplannen en ambities van mkb'ers
- Breng met afdeling economische zaken en/of de omgevingsdienst in kaart welke soort bedrijven actief zijn in de gemeente en houd dit periodiek bij als dat niet al

gebeurt. Stel bijvoorbeeld de vraag of deze mkb'er grote energieverbruikers zijn of dat zij juist veel behoefte hebben aan warmtesystemen. Op deze manier kan de ondersteuning vanuit de gemeente geoptimaliseerd worden.

- Mkb'er hebben de wens om zo spoedig mogelijk zon op dak systemen te realiseren en aan dit proces zo min mogelijk tijd kwijt te zijn. Wees dus beperkt in de tijd die gevraagd wordt van mkb'ers.
- Mkb'er die net een nieuw zon op dak systeem hebben laten installeren zijn de grootste aanjagers van zon op dak systemen voor andere mkb'er. Maak hier gebruik van. Verwijs mkb'er naar elkaar door en *showcase* deze projecten.

Don'ts

- Let erop dat ontzorging organiseren een marktrol is die beter aan (lokale) marktpartijen overgelaten kan worden. Faciliteer dergelijke initiatieven dus alleen als er sprake is van een gebrek aan aanbieders in de markt.

IV. Zonnepanelen ontzorging

Toelichting

Het is duidelijk dat er veel interesse is voor zon op dak systemen vanuit woningeigenaren, mkb'ers, scholen en woningcorporaties. Het grootste probleem voor al deze groepen is het gebrek aan tijd om zon op dak te realiseren. In de afgelopen jaren is er een groeiend aantal bedrijven actief geworden in het aanbieden van *lease*-oplossingen voor zon op dak. Dit wordt ook wel "ontzorging" genoemd. Daarnaast is het ook mogelijk om daken aan derden ter beschikking te stellen voor de ontwikkeling van zon-PV. Met een opstalovereenkomst kunnen dakeigenaren voorkomen dat deze installaties administratieve lasten opleveren, en zij kunnen voor het opstellen van deze installaties een financiële vergoeding (retributie) van de ontwikkelaar vragen.

Dergelijke constructies kunnen aantrekkelijk zijn omdat het de hierboven besproken groepen in staat stelt snel en professioneel zon-PV op hun daken te realiseren.

Acties

1. Wijs in de energielokketten erop dat het ook mogelijk is om zon-PV systemen te leasen in plaats van aan te schaffen.
2. Neem de mogelijkheid voor *lease*-oplossingen mee wanneer scholen en/of woningcorporaties financieel minder goed in staat zijn om de investeringen in zon op dak te doen.

Don'ts

- Zie *lease*-oplossingen niet als de enige juiste manier voor het realiseren van zon op dak. Elke dakeigenaar heeft zijn eigen voorkeuren en mogelijkheden.

V. Belangrijke randvoorwaarden voor het stimuleren van zon op dak

A. Ontwikkel lokaal werkgelegenheid, bestaand en nieuw

Toelichting

Het ontwikkelen van zon op dak in gemeentes is niet enkel een uitdaging voor het gemeentelijke apparaat en haar burgers. Het is bovenal een kans, want de sector groeit snel. Op het moment dat gemeentes zon op dak verder stimuleren zal deze groei voorlopig doorzetten. Dat is een mooie kans om de lokale werkgelegenheid een steuntje in de rug te geven.

Acties

1. Neem contact op met lokale ROC's/MBO's en kijk met hen en lokale zonnestroom bedrijven of er aanpassingen in opleidingstrajecten nodig zijn met aandacht voor de vaardigheden die nodig zijn voor het installeren van zonnepanelen.
2. Neem contact op met lokale zonnestroom bedrijven en moedig hen aan om meer stageplekken aan te bieden voor jongeren die een technische of detailhandel opleiding volgen.
3. Bij de verkoop, logistiek en installatie van zonnepanelen zijn er veel soorten werkzaamheden. Denk na over de mogelijkheden die dit kan bieden voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en ga erover in gesprek met lokale zon-PV bedrijven (voorbeelden hiervan zijn [Solar Construct](#) en [SolarStell](#)).

Do's

- Bedrijven in de zonnestroom sector zijn trots op hun werk, en zijn altijd op zoek naar goed opgeleide krachten. Met de juiste samenwerkingsstructuur, waarbij de gemeente duidelijk in de *lead* is en aangeeft wat zij van deze bedrijven verwachten, zijn zij meer dan bereid een bijdrage te leveren aan opleidingstrajecten en door het aanbieden van stageplekken.

B. Heldere regels voor beschermde dorp- en stadsgezichten en monumenten

Toelichting

De maatschappelijke steun voor zon op dak is sterk afhankelijk van de inpassing van deze systemen in het stads- en dorpsgezicht. Gemeentes zijn verantwoordelijk voor het behoud van deze stads- en dorpsgezichten. Door heldere regels te stellen, is er duidelijkheid bij eigenaren van deze panden wanneer zij een vergunning aanvragen. Zon op dak kan goed samen met beschermd vastgoed, mits hiervoor de juiste randvoorwaarden voor worden gesteld.

Acties

1. Raadpleeg de richtlijnen van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (zij hebben een [specifieke brochure voor het plaatsen van zon-PV op monumentale daken](#)). De organisatie heeft recentelijke soepelere richtlijnen gepubliceerd omdat het hun ervaring is dat zon op dak en Rijksmonumenten in veel gevallen goed samengaan.
2. Stroomlijn vergunningsprocessen voor zon op monumentale daken.
3. Ontwikkel in gezamenlijkheid met de regio, en het liefst de provincie, een 'zon op dak potentieel-plan' voor panden die onder de categorie 'erfgoed' vallen. Op deze manier hebben eigenaren van deze panden gelijk duidelijkheid wat de mogelijkheden van zon op dak voor hen zijn. De gemeente Amsterdam heeft bijvoorbeeld een [dergelijk plan](#).
4. Creëer een aparte categorie vergunningaanvraag voor zon op daken van monumentale panden. Zorg dat er voor deze aanvragen extra hulp vanuit de gemeente is om de projecten ingepast te krijgen in het stadsgezicht.
5. Verklaar waar dat mogelijk is (sommige) inpassingen van zon-PV op monumenten vergunning vrij. Bijvoorbeeld voor platte daken waarop zon-PV installaties uit het zicht geïnstalleerd worden. Dit maakt het voor eigenaren gemakkelijker om voor zon op dak te kiezen.

Do's

- Zie het verbinden van historische panden met moderne technieken als een uithangbord van de gemeente: hier behoudt men de historie maar is men klaar voor de toekomst.

Don'ts

- Sluit gemeentelijke monumenten en andere gebouwen die bepalend zijn voor het stadsaangezicht niet per definitie uit voor zon op dak. Er is veel mogelijk om zon op dak toch in te passen.

C. Regel acceptatie van zonnepanelen bij de milieustraat in overeenstemming met regelgeving

Toelichting

Zonnepanelen zijn erg goed te recyclen: tot wel 96% van de materialen is herbruikbaar. Vanuit Europese [wetgeving](#) zijn onder andere installateurs en gemeentes verantwoordelijk voor het correct recyclen van PV-systemen. Over het algemeen zullen installateurs zelf voor de correcte recycling van PV-systemen zorgen. Toch moet het voor elke burger ook mogelijk zijn om zelf zon-PV systemen naar een juiste plek te brengen van waaruit de systemen in overeenstemming met de wet gerecycled worden.

Acties

1. Zorg dat (gemeentelijke) milieustraten zon-PV systemen apart inzamelen.
2. Neem contact op met de Stichting Organisatie Producentenverantwoordelijkheid E-waste Nederland (OPEN), zij zijn verantwoordelijk voor het inzamelen en verwerken van zonnepanelen in Nederland.

Do's

- Maak milieustraten zo toegankelijk mogelijk voor het inleveren van zonnepanelen. Zorg dat deze apparaten worden gescheiden van andere afvalstromen.

Don'ts

- Het is wettelijk verboden¹ een vergoeding te vragen voor het inleveren van systemen. Voer deze dus ook niet in.

D. Ontheffingen, groene leges of vrijstellingen voor solar

Toelichting

De kosten voor het aanvragen van vergunningen voor zon op carports en sommige zon op dak installaties (met name die op beschermde stads- en dorpsgezichten kunnen hoog oplopen. Verschillende gemeentes stimuleren burgers en ondernemers om te kiezen voor deze oplossingen door kortingen te geven of vergunning aanvragers geheel vrij te stellen van leges. De gemeente Den Haag is hier een [voorbeeld](#) van: de aanvragers van vergunningen kunnen tot maximaal €25.000 korting krijgen op leges als zij een duurzaam project ontwikkelen dat aantoonbaar hoger ligt dan de norm in het Bouwbesluit 2012.

Acties

1. Neem een versnelde vergunningsprocedure aan voor het overkappen van parkeerplaatsen. Hiertoe: neem als onderdeel van de gemeentelijke omgevingsvisie en/of het omgevingsplan enkele kaders op voor de realisatie van zonne-carports. (Hoogte, fundering, afwatering en de combinatie met het opladen van elektrische voertuigen).
2. Bekijk de mogelijkheden voor subsidies voor zon op carports. De SDE+/SDE++ subsidie voorziet enkel in het subsidiëren van de panelen maar niet in een tegemoetkoming voor de constructie. Hierdoor kunnen carport projecten vaak niet uit. Met een extra gemeentelijke of regionale stimulans kunnen bedrijven en energiecoöperaties aangemoedigd worden om zon op carports te ontwikkelen.
3. Kijk naar de verschillende leges die vergunningsaanvragers moeten betalen. Pas hierop de vergunningaanvraag aan met een 'verzoek voor ontheffing van leges' voor duurzame investeringen.
4. Stimuleer het gebruik van het volle dak potentieel door dit als voorwaarde te stellen voor het succesvol aanspraak kunnen maken op de ontheffing van leges.
5. Verklein de belemmeringen voor het aanvragen van vergunningen voor (kleine) ondersteunende installaties, zoals omvormers, zodat het realiseren van een zon-PV installatie makkelijker wordt.

¹ Artikel 5 (2)(a) van de Richtlijn betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA).

Do's

- Maak de vergunningaanvraag niet onnodig gecompliceerd; een bijlage bij de vergunningaanvraag zou als ontheffingsaanvraagformulier kunnen dienen.
- Communiceer duidelijk naar de buitenwereld toe wat de mogelijkheden zijn. Op deze manier worden burgers en mkb'ers extra aangemoedigd om na te denken over de kortingen die zij kunnen krijgen wanneer zij zon op dak meenemen in een renovatie.